תלמוד בבלי · אחרונים · חידושי הלכות · סדר מועד

מהרש"א - חידושי הלכות על חגיגה

רבי שמואל אליעזר איידלס [המהרש"א]

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

מהרש"א - חידושי הלכות על חגיגה

רבי שמואל אליעזר איידלס [המהרש"א]

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/מהרשא-חידושי-הלכות-על-חגיגה/
הקובץ נוצר ב־22 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

תוכן העניינים

דף ב. 4
דף ב: 5
דף ג. 6
דף ג: 6
דף ד. 6
דף ד: 8
דף ה. 8
דף ה: 8
דף ו. 8
דף ו: 9
דף ז. 10
דף ז: 11
דף ח. 11
דף ח: 11
דף ט. 12
דף ט: 12
דף י. 12
דף י: 12
דף יא. 13
דף יא: 14
דף יב. 14
דף יד. 14
דף טו. 14
דף טז. 14
דף טז: 15
דף יז. 15
דף יז: 16
דף יח. 17
דף יח: 17
דף יט. 18
דף יט: 18
דף כ. 19
דף כ: 20
דף כא. 21
דף כא: 22
דף כב. 23
דף כב: 23
דף כג. 24
דף כג: 24
דף כד. 25
דף כד: 26
דף כה. 26
דף כה: 27
דף כו: 27
דף כז. 28

דף ב.

תוס' בד"ה הכל חייבין בראייה כו' סד"א נילף ראיה ראיה מהקהל כו' עכ"ל כצ"ל:
בד"ה איזהו קטן כו' ורש"י פי' דאיזהו קטן לא קאי לראייה בראיית קרבן כו' עכ"ל בפרש"י שלפנינו לא פי' כלום גבי איזהו קטן אבל הנראה ממה שפרש"י ברישא הכל חייבין בראייה דהיינו ראיית פנים היינו משום דהסיפא איזהו קטן כו' משמע דבקטן דאיירי ביה קאמר אלמא בראיית פנים אירי שאינו יכול לילך לשם כמ"ש התוס' לעיל וק"ל:
בד"ה יראה יראה כדרך שבא לראות פרש"י כדרך שבא הקב"ה לראותך דהיינו בב' עיניו אף הוא בא ליראות בב' עיניך כו' עכ"ל וכצ"ל וביאור דבריהם דלפרש"י בין יראה בחיר"ק שהוא המסורת ובין יראה בציר"ה שהוא המקרא תרוייהו קאי אהקב"ה דיראה בחיר"ק שהוא המסורת אתפרש שהאדון בא לראותך ויראה בציר"ה שהוא המקרא מתפרש שהקב"ה בא ליראות מן האדם ואהא כתבו דלא יתכן לר"ת משום דלא שייך ביאה גבי שכינה כו' ובתוס' פ"ק דסנהדרין ביארו דבריהם בהאי לישנא דלא שייך ביאה גבי שכינה שהיא תמיד בבית המקדש וכתבו הכא ועוד דדריש המסורת קודם כו' ר"ל דהא ודאי דהכא המקרא עיקר כיון דלא שינה המקרא מהמסורת ומאן דפליג עליה דיוחנן בן דהבאי לא דריש המקרא שהוא עיקר כדאיתא בהדיא בפרק קמא דסנהדרין וא"כ כיון דהמקרא עיקר לא ה"ל למדרש המסורת קודם ולמתלי ביה המקרא שהוא עיקר אדרבה המקרא הוה ליה למדרש קודם ולמתלי ביה המסורת שהוא טפל לו וע"כ גרס ר"ת יראה יראה כו' ותרוייהו קאי על האדם והמסורת תלה במקרא שהוא עיקר ודריש הכי יראה בציר"ה שהוא המקרא שאדם בא להתראות לפני המקום בב' עיניו של מקום אף יראה שהוא המסורת שהאדם בא לראות המקום בב' עיניו וכמו שפירשנו דברי רש"י כאן לפי התוספות בשמעתין כך פירש מהרש"ל דברי רש"י בפ"ק דסנהדרין ע"ש אבל התוס' שכתבו שם לפרש"י קאי יראה אקב"ה וקאי יראה אזכורך כו' עכ"ל צ"ע ושם נפרש בעז"ה וק"ל:
בא"ד ולא דמי לעובד ועבד דדרשינהו תרוייהו מקרא ומסורת דהכא כי הדדי נינהו אבל התם כל חדא כו' עכ"ל כצ"ל והוא מימרא דר"ל בפרק ד' מיתות מ"ד עובד אדמתו כו' אם ישים עצמו כעבד לאדמה ישבע לחם כו' או שהוא ההיא דפ' כל שעה אמר רב פפא השתא דכתיב עבד וקרינא עובד כו' ואיך שיהיה משמע להו דהנהו אמוראי אמרי למלתייהו אליבא דכ"ע אפילו למאן דלא דריש הכא גבי יראה אלא המקרא ואהא קאמרי דלא דמי דהכא ודאי פליגי רבנן כדקאמר ודלא כי האי תנא כיון דכי הדדי נינהו ולא

שני המקרא ממסורת לית לן למדרש אלא המקרא כדאיתא בהדיא פ"ק דסנהדרין אבל התם גבי עובד ועבד כל חדא חלוק מחבירו דשני המקרא ממסורת דהמקרא עובד בוי"ו והמסורת עבד בלא וי"ו ולהכי כ"ע מודו התם דאית לן למדרש גם המסורת ודו"ק:

דף ב:

בד"ה תקנתם את רבו במה שהיה לו מעיקרא כו' ואי משום עבדות הא לא איכפת כו' והר"ר משולם גריס כו' עכ"ל ביאור דבריהם דאי משום עבדות ודאי לית לן לתקוני לכוף רבו לעשותו בן חורין דהא לא איכפת ליה שהרי עכשיו גם כן נשתכר דמעיקרא קודם שנשתחרר כולו לרב ועכשיו לפי תקנת ב"ה ביומו לעצמו ומשום זה הר"ר משולם גרס תקנתם את עצמו דעכשיו ביומו לעצמו אבל לרבו לית ליה תקנה כלל שהרי הוא לא נשתכר בעבדות וגם מפסיד הולדות לתקנת ב"ה דלישא שפחה אינו כו' וכיון דלית כאן תקנת הרב כלל אלא תקנת העבד ניחא לן לתקוני לכוף רבו לעשותו בן חורין משום קיום פריה ורביה ודו"ק:

בד"ה לישא שפחה כו' אין למדין תורה מן התקוע עכ"ל מלשון תוקע עצמו לדבר הלכה דפרק מצות חליצה וכן פירש הר"ש במס' כלאים ע"ש:

בד"ה לישא שפחה כו' מוזהר בלאו דלא יהיה קדש וא"ת וליתי עשה דלשבת יצרה ולדחי לא תעשה דלא יהיה קדש וי"ל דהכא אפשר לקיים כו' עכ"ל וכצ"ל מתוספות דפרק השולח וק"ל:

בד"ה לא תהו בראה האי עשה אלים טפי כו' אבל י"מ משום דעבד לא מיפקיד אפריה ורביה כו' ולאו מלתא הוו דאמר בירושלמי דמו"ק עבד מהו כו' עכ"ל אבל בתוספות פרק השולח אדרבה דקדקו מהך ירושלמי דמשמע דלא שייך בו בעבד אלא לשבת יצרה כדעת הי"מ גם מה שכתבו התוספות הכא ועוד פרו ורבו אכולהו בני נח כתיב אף לכנען עכ"ל הוא דבר תמוה [א] דהא מצות פריה ורביה לישראל נאמרה ולא לבני נח כדאמרינן בהדיא בפרק ארבע מיתות והרי פריה ורביה שנאמרה לבני נח דכתיב פרו ורבו ונשנית בסיני לישראל נאמר ולא לבני נח וצ"ע:

בד"ה המדבר ואינו שומע זהו חרש בב"ר מפיק ליה אינו מדבר ואינו שומע דכתיב מי שם פה לאדם או מי ישום אלם או חרש מי שם פה קאי לתרווייהו עכ"ל כצ"ל ור"ל דבשמעתין לא מייתי קרא לאינו מדבר ואינו שומע דזהו חרש אבל בב"ר מפיק ליה מדכתיב מי שם פה גו' דקאי לתרווייהו בין אאלם בין אחרש שהקב"ה שם להם פה וכח הדיבור שלא היה לו כבר וא"כ ע"כ האי חרש אינו מדבר הוא וק"ל:

בד"ה שומע ואינו מדבר כו' זה וזה כפקחין לכל דבריהן להתחייב בשמחה ובחגיגה קאמר עכ"ל כצ"ל:

דף ג.

בד"ה אלא קרי ביה למען ילמדו כו' וגם יבין למה נקהלו עכשיו כו' עכ"ל הוצרכו לזה דודאי למען ילמדו נמי על ידי הליכה זו קאמר כדכתיב בסיפיה דקרא ומש"ה קאמרי דשפיר גמיר לאחריני ע"י הליכה זו דיבין למה נקהלו עכשיו ושפיר קרינן ביה למען ילמדו וק"ל:

גמ' חרש באזנו אחת פטור מן הראייה שנאמר באזניהם כו' האי קרא גבי הקהל כתיב ונקט פטור מן הראייה דקיימינן ביה הכא וסמיך אהא דגמיר ראיה ראיה מהקהל ומיהו למאי דיליף הכא מבאזניהם למעוטי אפילו חרש באזנו אחת לא איצטריך הא דתני לעיל למעוטי חרש המדבר ואינו שומע מלמען ישמעון ולזה כתבו התוספות אבל אם היו חרשין ממעטין מבאזניהם היינו למאי דמסיק למעוטי חרש באזנו אחת מבאזניהם ולמען ישמעו איצטריך להו דשמעי כדמסיק הכא וק"ל:

דף ג:

תוס' בד"ה עמון ומואב כו' והקשה ר"ת כו' וכ"ת דקדושה ראשונה לא קדשה לעתיד לבא א"כ תפשוט מיניה דלר"א כו' עכ"ל קצרו כאן במקום שהיה להם להאריך דלפי זה ע"כ הא דקאמר הכא מה טעם הרבה כרכים כו' תלמודא הוא דקאמר לה ולא ר"א דבמסכת ידים לא תני לה במלתיה דר"א וה"פ מה טעם מעשרין כו' משום דכה"ג אשכחן כו' למ"ד לא קדשה כו' כמ"ש התוספות בפ"ק דמגילה ויבמות ע"ש ודבריהם הכא בעצמם מגומגמים שכתבו וכ"ת דקדושה ראשונה לא קדשה לעתיד כו' דבהכי אכתי לא ניחא לן הך דג' ארצות לביעור דמ"מ הא קידשום עולי בבל אחר כך דהא פשיטא דהך דג' ארצות לביעור לבתר דעלו מבבל קמיירי וע"ש בתוס' בזה בע"א וצ"ע הכא:

בד"ה דרך שטות אפילו בחד נמי וכ"ת דלא היה מועד לשטות רק כו' עכ"ל ופי' לדבריהם האי אפילו בחד נמי דקאמרי' היינו במלתא חדא ועשאה ג"פ דהוי ודאי מועד לאותו דבר למאי דס"ד השתא ולמאי דמסיק אימא בעל מחשבות הוא וכן אינך אפילו עשה מלתא חדא ג"פ לא הוה מועד אפילו לאותו דבר כמ"ש התוספות לקמן וק"ל:

דף ד.

בד"ה זכורך כו' בירושלמי בעי מאי אמר רבי יהודה באנדרוגינוס כו' עכ"ל כצ"ל:

בד"ה אלא טומטום ספק הוא ואע"ג דאנדרוגינוס נמי ספיקא הוא מטעם מקצת כו' אלא טומטום כו' אימא אשה הוה ממילא כו' וא"ת בנדה כו' אבל הכא ליכא אלא חד קרא כו' עכ"ל יש לדקדק בפי' דבריהם אם נפרש דהכי פריך אלא טומטום ספיקא וממילא הוה פטרינן ליה משום דאשה הוה ומייתי חולין לעזרה ולא איצטריך ליה קרא למעוטי וכן פירשו. התוספות פירכא (דשמעינן) [דשמעתין] בפ' ר"א דמילה ע"ש אבל א"כ מאי קשיא להו מההוא דנדה עד שהוכרחו לומר דהכא ליכא אלא חד מיעוטא וליתא לאוקמא אלא באנדרוגינוס דהא מכ"ש אי הוי נמי הכא תרי קראי ניחא טפי דפריך ל"ל ההוא קרא כלל למעוטי טומטום דממילא פטרינן ליה דלא לייתי חולין לעזרה וכ"כ התוספות בהדיא בפרק ר"א דמילה דקראי יתירא למעוטי טומטום דב' זכורך כתיבי הכא למעוטי אפילו טומטום ותלמודא פריך דל"ל אידך מיעוטא לטומטום דממילא פטרינן ליה משום דלא לייתי חולין בעזרה ונראה לפרש עוד דלא הוו גרסי בשמעתין מי איצטריך קרא למעוטי כו' אלא איצטריך קרא למעוטי ספיקא וכן נראה ממה שהביאו מפרק אלו מומין וה"פ איצטריך יתורא דקרא למעוטי ספיקא והכא דלית לן יתורא לית לן למעוטי מחד מיעוט אלא ספיקא דאנדרוגינוס מטעם מקצת זכורך ולא ספיקא דטומטום וכה"ג כתבו גם התוספות שם בפ' ר"א דמילה אמלתא דרב חסדא שם דל"ל למעוטי טומטום כיון דאיכא לאוקמי מיעוטא לאנדרוגינוס ובהכי סליקו כל דבריהם כהוגן דבהך דנדה לא פריך לא אטומטום ולא אאנדרוגינוס כיון דאיכא ב' מיעוטי והכא דאיכא חד מיעוטי לא פריך אלא אטומטום דאיכא לאוקמא מיעוטא לאנדרוגינוס ובההיא דפרק אלו מומין ובפרק דם שחיטה ובפ"ב דיומא כתבו דבכל הני ליכא רק מחדא קרא כו' ר"ל דליכא יתורא כלל רק מחדא קרא דהיינו מגופה ומש"ה פריך שפיר אפי' אאנדרוגינוס דאיצטריך יתורא דקרא למעוטי ספיקא וליכא דאיצטריך לגופיה ולפי דרך זה לא הוי צריכי למימר הכא דטומטום הוה פטרינן ליה ממילא אלא לקושטא ורווחא דמלתא קאמרי הכי אבל קשה לפי זה מאי קשיא להו ליתי על תנאי דאימא דאה"נ וקושטא הכי הוא וע"כ הנראה להגיה בתוס' א"נ במקום אלא וכצ"ל ואע"ג דאנדרוגינוס (נמי) ספיקא הוא מטעם מקצת זכורך כדאמר תלמודא אי נמי טומטום הואיל ונשים פטורות כו' עכ"ל ושני הדרכים שכתבנו הם שני דרכי התוס' הדרך הראשון של התוס' כמ"ש דפריך דהא איצטריך יתורא דקרא לטומטום וליכא אלא חד קרא למעוטי אנדרוגינוס מטעם מקצת זכורך ועד"ז כתבו וא"ת בנדה כו' ודרך השני של התוס' הוא הדרך שכתבו ג"כ בפרק ר"א דמילה דפריך הכא דלא צריך קרא למעוטי טומטום דממילא פטרינן ליה ואהא הקשו לייתי על תנאי כו' ודו"ק:

בא"ד אבל הא ק"ל דתפשוט מהכא דסמיכה בכל כחו כו' וא"ל דבכל ענין ממעט ליה קרא עכ"ל צ"ע דהא לפי דעת המקשה דפריך דלא איצטריך מיעוטא וממילא פטרינן ליה קאמרי דתפשוט דסמיכה בכל כחו וא"כ מאי קאמרי דאיכא למימר דבכל ענין ממעט ליה קרא דהא אי לא כתיב קרא קיימינן הכא וי"ל דה"ק בכל ענין ממעט קרא האשה מראיה דאפי' על תנאי לא לייתי והאי נמי אימא אשה הוא וק"ל:

דף ד:

בד"ה דמרבה ערל כטמא כו' אך קשה אמאי איצטריך מיעוט לעיל גבי פסח כו' אבל ליכא למימר דאי ליכא קרא אלא הערל כטמא הייתי אומר כו' עכ"ל כצ"ל:

דף ה.

בפרש"י בד"ה זיבורא ועקרבא מש"ה נקט הכי כו' עכ"ל כל זה הדיבור שייך לתוס' ואינו מפרש"י וכ"ה בע"י ובתוס' שלפנינו יש דילוג וק"ל:
תוס' בד"ה זה הממציא כו' שהוא דחוק ועני זוזי לעללתא לא שכיח אם היה רוצה כו' עכ"ל הד"א כצ"ל:

דף ה:

גמרא אע"פ שהסתרתי פני מהם בחלום כו' ופרש"י ביום ההוא קדייק כו' ע"כ העיקר חסר מן הספר ובע"י מפני קדייק וכ"ה שם אע"פ שהסתרתי פני מהם כדכתיב ודבר ה' אל משה פנים וגו' אותם הפנים אסתיר אבל בחלום אדבר בו וק"ל:

דף ו.

א"ל אביי [וליטעמיך] תקשי לך חנה גופה כו' מספר המאור לפ"ק דר"ה מצאתי בספר מוגה א"ל אבוה ותקשי לך חנה גופה כו' וכן נראין הדברים שרשב"ג אביו של רבינו הקדוש היה שהשיב לבנו כך ואין זה מקום ראוי לאביי שלא היה בדורו של רבינו הקדוש ולא היה משיב על דבריו עכ"ל ודו"ק:
תוס' ד"ה הראיה שתי כסף ומדרבנן כו' רק לאשם מעילה דכתיב ביה כסף כו' קחשיב דאמרינן בפ"ב דכריתות יביא אשם בסלע וכן הא דאמרינן בפרק הוציאו לו ביומא נישקיל ארבעה זוזי כו' עכ"ל וכצ"ל:
בד"ה ב"ש הא דאמרן וליכא לאקשויי כו' האי לאו מלתא היא דמבעיא ליה אמאי לא קאמרי ב"ה עולות ראיה כב"ש עכ"ל ולכאורה תשובת ב"ה דקאמרי אדרבה חגיגה

עדיפא כו' ודקאמרת נילף מעצרת כו' אין זה הטעם מספיק אמאי לא קאמרי ב"ה עולות ראיה כב"ש וצ"ל דהא בהא תליא וה"ק ודאי למאי דס"ד דטעמא דב"ש עדיפא קפריך אמאי לא קאמרי כב"ש דעולת ראייה עדיפא ועולת ראייה נמי הוה כב"ש אבל למאי דקאמר דטעמא דב"ש גריעה לב"ה משום דחגיגה עדיפא כו' אית לן למימר. נמי דלא הוה עולת ראייה אלא דחגיגה הוה לפני הדיבור ולא ראייה ודו"ק:

דף ו:

בד"ה מי איכא מידי כו' דעיקר הפשט כתיב בגופיה אבל מעולת כו' כיון דלאו בגופיה כתיב עכ"ל אם כוונתם דבעולת תמיד שפיר קמבעיא ליה משום דהפשט כתיב בגופיה זה אינו דהפשט וניתוח לא כתיבי בעולת ראייה ולא בתמיד אלא בעולת נדבה בפרשת ויקרא ויש ליישב דה"פ דהפשט לא כתיב אלא בעולה ובעולת תמיד כתיב דמקרי עולה אבל ראייה לא כתיב כלל בגופיה דעולה הוא כדלקמן אתה אומר עולת כו' וק"ל:

בד"ה יש בשמחה שאין כו' ולא קאמר יש בשתיהן כו' דאימא אף שמחה יש לה שיעור עכ"ל כצ"ל וליכא לאקשויי מאי קשיא להו דאימא מילי דאורייתא תני [ולא דרבנן דהא לר"י לקמן למטה יש להן שיעור אף מדאורייתא] אבל אין להגיה יש בשתיהן שאין צריכין שיעור כו' אף שמחה אין לה שיעור כו' כדמסיק לקמן דאין להן שיעור מדאורייתא לא למעלה ולא למטה דהא דאין צריכין שיעור לאו חומרא דשתיהן מקרי וק"ל:

בד"ה מאי נ"מ כלומר מאי כו' ועוד דאכתי לא נתחנכו הבגדים דבעינן עלייהו הזאה ונ"מ לעבוד במלואים כו' עכ"ל וקשה לתירוצם בתרא אכתי תקשי להו מאי דהוה במלואים הוה וי"ל לאלופי דורות ממשה שאם היה משה משמש בבגדי כהונה במלואים ובלא הזאת בגדים נילף מיניה לדורות דחינוך בגדי כהונה בלא הזאה אך קשה דהא באהרן ובניו ודאי לא מספקא לך שהיו משמשין ביום ח' למלואים בר"ח ניסן בבגדי כהונה ולא היה בחינוך בגדיהן הזאה דהא הפרה לא נשרפה עד שני לניסן כדאיתא פרק הניזקין ואפשר דלאו הזאת אפר פרה קאמרי אלא משיחה בשמן המשחה וצ"ע:

בד"ה לפסוקי טעמא ולא דמי להי מקראות כו' ולא אזלינן כו' התם לא מצי קאי רק לחד כו' עכ"ל נראה כוונתם דודאי לרב חסדא כמו בהנהו קראי דאין להן הכרע כן האי קרא אין לו הכרע כדאיתא בהדיא ביומא בפרק הוציאו לו אלא דה"ק בהאי קרא קאמרינן נ"מ לפסוקי טעמא משמע דאי ידעינן ביה טעמא דקרא בין אם הוא פיסוק או לא הוה לן הכרע אבל התם אף לפי טעמי דקרא לית בהו הכרע דהא אי נמי לא הוה בהו התם

פיסוק טעמים לא ה"ל הכרע דהא לא מצי קאי אלא לחדא ולא ידעינן להי מינייהו אבל הכא אי לא הוה ביה נמי פיסוק טעמים ידעינן דאתרווייהו קאי ומיהו לפי ספרי חומשים שלנו שיש פיסוק טעמים בשאת ומחר ומשוקדים וארור וקם ודאי דידעינן בהו הכרע דהא כ"ש היא כיון דהכא דמצי קאי לתרווייהו הוה אזלינן בתר פיסוק טעמים ולא קאי אלא אחדא מכ"ש היכא דלא מצי קאי אלא אחדא כדהתם דניזל בתר פיסוק טעמים אההוא חדא לפי פיסוק הטעם ויש ליישב בדוחק דהתם כיון דאי לאו פיסוק לא ה"ל הכרע ע"י פיסוק נמי לית לן הכרע כיון דלא מצי למכתב בע"א דלהוי הכרע בלא פיסוק משא"כ הכא דבין כך ובין כך אית לן הכרע ואפשר עוד דלא הוה ידיע להו בהנהו קראי אי הוו בהו פיסוק טעמים או לא דה"נ לא הוה ידיע להו הכא ומיהו התם פי' התוס' דמשוקדים מצי קאי לתרווייהו גם דהוו ידיע להו פיסוק טעמים במשוקדים וכן נראה מלשון התוס' הכא וצ"ע:

דף ז.

בפרש"י בד"ה מאי הראיון ולא תני הראיה דלהוי משמע דמי עולה [כו' עכ"ל פי' דמי עולה] לחוד אלא תני הראיון דמשמע במצות ראיית פנים ומשמע נמי דמי עולה בו' דהא ר"י גופיה קאמר לעיל כסבורין אנו לומר הראיון אין לו שיעור כו' עד שבא ר' אושעיא כו' ודו"ק:

תוס' בד"ה רבי יוחנן אמר ראיית פנים בעזרה כו' אבל ראיית פנים בקרבן כו' דסבירא ליה לר"י מעה כסף כו' דאורייתא כו' עכ"ל יראה דכל זה פירש לשיטת הירושלמי דלאו לענין שיעור הבאה קאמר אלא לענין דמי עולה וכמ"ש דהכי איתא בירושלמי כו' ותלמוד שלנו לא נחית להכי כו' לענין שיעור דמי עולה אלא לענין שיעור הבאה דלישנא קמא כו' דהשתא לר"י דמצינן למימר שפיר לענין דמי עולה דאין לו שיעור אף למטה וכמ"ש בס"ד ולא דמי האי יש לו שיעור להההיא דירושלמי כו' אבל מ"ש כאן ללישנא קמא ור"ל אמר דמתני' נמי בראיית פנים בקרבן דמחייב להביא ומ"מ צ"ל דס"ל כרבי אושעיא דפי' כו' הוא אינו מדוקדק כיון דלא דמי האי יש לו שיעור דלענין הבאה ליש לו שיעור לענין דמי עולה לרבי יוחנן ה"נ מצינן למימר לר"ל ומצי שפיר סבר אף דלענין הבאה אין לו שיעור לענין דמי עולה יש לו שיעור אף למטה ואולי שכתבו כן הכא לפי מה שכתבו בס"ד דאם נבא להשוותם יחד כו' והא בהא תליא לרבי יוחנן ה"נ אית לן למימר לר"ל דאין לו שיעור לענין הבאה ואין לו נמי שיעור לענין דמי עולה:

דף ז:

בד"ה מביאין שלמים כו' שלא לסמוך בי"ט והלל אומר לסמוך כו' עכ"ל וכצ"ל:
בד"ה עולות ונדרים כו' השוחט עולות נדבה בי"ט כו' והתם כי פריך על עולא כו' עכ"ל כצ"ל ור"ל מדתנא הכא עולות נדרים ונדבות אין קריבין הא נדרים ונדבות דשלמים קריבין ה"מ לאקשויי לעולא:

דף ח.

תד"ה אמאי דבר שבחובה הוא אומר הר"א ה"ה דה"מ להקשות כו' ומשני כדי נסבא וה"ה דמצי למיפרך עולה היא ולישני כו' עכ"ל כצ"ל כל זה הדיבור לא שייך כאן דבחגיגה קיימינן דנאכלת והוא שייך לעיל בשמעתין דקפריך נמי הכי אלא עולות במועד כו' אמאי דבר שבחובה כו':
בד"ה משום סקרתא הקשה הר"א כו' נדרים ונדבות נמי ליקדשן כיון דנפיק משום כו' עכ"ל כצ"ל:
בד"ה ושמחת בחגך לרבות כו' מדהדר [כתבי'] הכא כו' עכ"ל כצ"ל ור"ל דגבי עצרת כתיב ושמחת ומיניה גמר שמחה לפסח ולחג ומדהדר לכתוב שוב שנית ושמחת גבי חג דרשינן כל מיני שמחות:

דף ח:

גמרא מאי אכילה ראשונה שיעור דמי כו' דליכא שהות ביום ואלא דלית ליה אוכלין כו' כצ"ל:
תוס' בד"ה מי שחגיגה באה כו' וגם בהתודה מדכר ג"ש דשלמים עכ"ל ר"ל דבפרק התודה הוזכרה נמי הך ג"ש דשם שם ממעשר לגבי שלמים דבאין מן המעשר:
בא"ד הקשה הר"א לילף שמחה מהר עיבל כו' ועוד אמאי לא כו' ותירץ דודאי ילפינן כו' עכ"ל קושיא ב' ודאי מתרצא אבל ראשונה לא מתרצא דהא לא ממעטין עופות ומנחות מדכתיב זבח בהר עיבל אלא מושמחת בחגך ועיין בתוס' פרק ע"פ:
בד"ה חוזר ומקריב כו' וחגותם אותו חג והוא חוגג כו' אתמר נמי אמר רבי שמן כו' עכ"ל וכצ"ל והד"א:

דף ט.

בד"ה זה הבא על הערוה כו' רוצח וגזלן כו' עכ"ל גזל בכדי נקטו דהא בלאו האי טעמא קאמרינן במתני' דמעוות יוכל לתקון הוא ואולי בגוזל הרבים קאמרי דאין לו תקנה שלימה כדאיתא פרק הגוזל:

בד"ה כיון דלא חזי בראשון כו' ומיהו כיון דהשתא לאו בר חיובא כו' עכ"ל ר"ל דמה"ט כיון דהשתא לאו בר חיובא לא מצי מייתי כו' אפי' לר"י דאית ליה תשלומין דראשון ומש"ה לא מצי למימר דאיכא בינייהו בכה"ג:

בד"ה נטמא ביום מביא גבי נזיר שנטמא קאי דע"כ לא פליגי רבי ור' יוסי ב"י כו' עכ"ל כצ"ל ור"ל דר"י ב"י דאית ליה בכריתות דנזירות דטהרה מיום ז' הוא לא פליג בהך מלתא לגבי הבאת קרבן אחר דאינו אלא מיום ח' ומתני' דמביא קרבן אחד על טומאות הרבה אתיא כר' יוסי ב"י ודו"ק:

דף ט:

בפרש"י בד"ה ומי אר"י אין לילה כו' מביא קרבן על טומאה שניה זו לבד מן הקרבן שיביא על הראשונה ויביא ב' קרבנות כו' ולא ראה השניה כו' וכי הדר חזי אינך מצטרפא בהדייהו ה"נ אע"פ כו' עכ"ל כצ"ל:

דף י.

תוספות בד"ה דלמא כר"י משמע דחשיב ליה פרכא מה שמצריך כו' קיימו למעלה מה שקבלו למטה כו' עכ"ל כצ"ל:

בד"ה לאפוקי מדשמואל כו' מוקי לקדשים שהביאו בעזרה הוא דכתיב כו' עכ"ל וכצ"ל:

דף י:

גמרא ה"א ההוא לעשה כתב רחמנא האי ללאו כו' ר"ל דכל השנה אינו אלא עשה ובזמן החג נמי ללאו הא דקאמר לעבור עליו בב' לאוין היינו נמי בזמן החג דהא חג כתיב:

תוס' בד"ה ולא ילין כו' ואע"ג דמוקמינן כו' בחגיגה שנאכלת כו' ועוד דבשר כתיב כו' עכ"ל ר"ל דלא מוקמינן התם בפסול לינת קרבן חוץ למזבח שהוא ליום ולילה אחד כדקאמר הכא אלא מוקמינן ליה התם בלינת בשר הנאכל מן החגיגה ולב' ימים ולילה א' ואהא תירצו דתרתי ש"מ דהך דרשה דהתם ודאי משמע דבשר כתיב דמשמע הנאכל והך דהכא נמי נפקא מדכתיב ביום הראשון לבוקר דהיינו לינת לילה אחד לקרבן חוץ

למזבח וליכא לאקשויי למאי דקאמרינן ודלמא לעבור עליו בב' לאוין וליכא חגיגה כלל היאך מוקמינן ליה לקרא התם בחגיגה מדכתיב בשר די"ל דודאי למאי דבעינן למימר דליכא חגיגה כלל הוה מוקמינן דרשה דפסחים בבשר הנאכל אנדרים ונדבות של שלמים הבאים בחג ולמסקנא דהכא דאיכא חגיגה ניחא לן טפי לאוקמי בחגיגה גופה כדאמר התם וק"ל:

בד"ה ויחוגו לי במדבר לא ילין חלב חגי אתא ללמד על ג"ש כו' עכ"ל אין זה מדוקדק לכאורה דלגבי קרבן מדבר ויחוגו גופיה אתא ללמד על ג"ש דמיירי בחגיגה ולא בשאר קרבנות וכ"כ התוס' גופייהו לעיל דאלשון ויחוגו קסמיך דאי ממדבר הוה אמינא עולה כו' ואפשר משום דלענין קרבן רגל קיימינן הכא נקטו קרא דחלב חגי דמיירי בקרבן חגיגה ברגל ומה"ט נקט ליה רש"י:

בד"ה משקל שקלה כו' וי"ל דהכא מיירי שמתכוון להוציא מרשות הקדש [עכ"ל פי' והוה] כאילו היה לו טובת הנאה מזה ודו"ק:

דף יא.

בד"ה לא נצרכה אלא לכדר' כו' ור"י דאמר חייבי כו' עין כו' לא פליג כו' עכ"ל מלתא דר"י בפרק אלו נערות:

בד"ה אמה על אמה כו' אמתא באמתא עכ"ל הס"ד ואח"כ מ"ה ברום ג' אמות כו':

בד"ה ברום ג' אמות כו' והא דנקט ד' אמות משום עובי צידי הארון כו' היינו שיכול להגביה כו' עכ"ל לעובי צידי הארון ודאי דלא הוו צריכי אמה אלא עם הצואר וראש קאמרי וכ"ה בתוספות פרק המצניע וכן בהך דיכול להגביה היינו עם צואר וראש ע"ש בתוס' ודו"ק:

בא"ד איש בשלש אמות והרביעית וחמישית אויר מגולה עכ"ל אבל בנוסחא שלפנינו בפיוט סליחה והרביעית אויר מגולה ולא כתוב בה והחמישית מיהו אפשר לפרש כך הרביעית אויר מגולה מכל צד של כל אחד דה"ל ה' אמות לכל אחד אבל לפ"ז לא ה"ל מקום בעץ חמשים לתלות גם המן ובקרא מפורש שנתלה ג"כ בעץ החמשים והתוספות פרק המצניע ובפרק המוכר פירות הביאו ראיה מן התרגום פרשנדתא אצטליב על תלת אמין כו' המן אצטליב כו' ואם נפרש הנוסחא בסליחה שלפנינו שלא היה מגולה אלא הרביעית דהשתא ה"ל מ' אמות לי' בני המן ובי' הנותרים נתלה המן והנותר אפשר שהיה נעוץ בארץ והיה אויר מגולה למעלה כעין שיטת התרגום אבל הנוסחא בסליחה שהיה לפני התוס' צ"ע:

דף יא:

בפרש"י בד"ה תוספות אינו יכול להיות מה שפירש המורה כו' לפנים מאי דהוה הוה אלמא מאי לפנים כו' עכ"ל ולפי זה הא דקתני בברייתא יכול ישאל אדם קודם שנברא כו' יכול ישאל אדם מה לפנים כו' היינו קודם שנברא עולם היינו מה לפנים ולמסקנא ניחא למן היום אשר כו' ל"ל לכדר"א כו' ובתוס' בע"י תירץ בע"א וכ"ה בקצת דפוסים בגמרות שלנו:

דף יב.

תוס' בד"ה אידי ואידי חד שיעורא הוא ופליג אמאן דדריש בתמיד כו' דאלת"ה אדם היכי הוה קם כו' וי"ל כו' עכ"ל הא ודאי א"צ ראייה דמאן דסבר דמזרח ומערב רחוק טפי דלית ליה דחד שיעורא הוא אבל כוונתם דמלתא דרב דסבר מסוף עולם ועד סופו הוה פליג אמאן דסבר מזרח ומערב רחוק טפי דאלת"ה היכי הוה קם כו' ושוב תירצו דאיכא למימר שפיר דמלתיה דרב אתיא כוותיה אלא שבג"ע היה עד שנתמעט ולפ"ז מלתיה דרב ודר"א פליגי אהדדי ותלמודא דקאמר בשמעתין א"ה קשו קראי אהדדי בא להשוותם דלא פליגי למאן דאית ליה התם דחד שיעורא הוא ודו"ק:

דף יד.

תד"ה וטרדן ואיכא למ"ד ושתלן כו' עכ"ל כ"ה הנוסחא בגמרא כנראה מפרש"י ובגירסת ע"י ודו"ק:

דף טו.

בד"ה ומחיוהו שיתין פולסי להודיע לו שאין יכולת למטטרון כו' עכ"ל. לא ידענא למה לקחו לעצמם דרך אחרת דהא בגמרא קאמר טעמא משום דכי חזיתיה לא קמת מקמיה וצ"ע:

דף טז.

בד"ה שנים מזוגות כו' שלא לסמוך היו נשיאים ושמאי סבר כוותייהו כו' עכ"ל ולא בעי מה"ט להקדים אבטליון מקמי שמעיה דאיכא למטעי לומר דהיה נשיא משא"כ בשמאי שנכנס במקום מנחם:

דף טז:

גמרא ושנים מזוגות האחרונים שאמרו לסמוך [היו נשיאים] ושנים כו' כ"ה בתוספתא:
שם ת"ר יצא מנחם נכנס שמאי להיכן. נראה דכל זה טעות עד להיכן ואמתני' קאי וק"ל:

דף יז.

תוספות בד"ה יום טבוח אחר השבת פרש"י קרבנות ראייה וחגיגה כו' ומיהו בירושלמי כו' א"ל ב"ש חגיגה נמי אין זמנה קבוע כו' עכ"ל ולמאי שכתבו התוס' לעיל דשלמי שמחה נמי יש להן תשלומים כל ז' וה"ל אין זמנה קבוע ולא קרב בי"ט כמו חגיגה קשה דא"כ באיזו שלמים קאמרי ב"ש במתני' דמביאין וליכא למימר בשלמי צבור בעצרת דבהנהו ליכא סמיכה כלל ויש ליישב דאע"ג דתרווייהו מקרו אין זמנן קבוע מ"מ שלמי שמחה קריבין דמקרו לכם טפי מחגיגה דכתיב וחגותם אותו חג לה' ומיהו הך דירושלמי נאמרה בתלמודנו בפ"ב דביצה לגבי ראייה אבל חגיגה קריבה לכ"ע ולא כפרש"י דהכא דחגיגה מקרי שפיר לכם כיון דיש בה צורך הדיוט משא"כ ברחייה וע"ש כל הסוגיא:
בד"ה פז"ר קש"ב פרש"י רגל כו' ומפרש לשם מנא ידעינן שהוא רגל דהא בכולם כתיב וביום כו' עכ"ל ולא ידענא מה להם לאתויי הכא הך מלתא מדברי הירושלמי ומה ראייה הוא לדבריהם ובתלמודנו נמי איתא הכי בפ' לולב וערבה אהא דאמרי' זמן בשמיני דהתם כתיב וביום והכא כתיב ביום לומר דחלוק הוא וכל דבריהם דהכא כתבו ג"כ בפ"ק דר"ה והך דירושלמי לא הביאו שם:
בד"ה תפשת מועט תפשת לפי שיש בכלל מאתים מנה ומ"מ חשבון שבידך כו' אבל למועט כו' ולא יתכן כו' עכ"ל מהג"ה א"מ ז"ל ובתוס' פ"ק דסוכה מהכא גופה דחיוה דהא יש לדבר סוף דטפי מח' לא ודו"ק:
בד"ה אף חג הסוכות טעונה לינה אתיא כראב"י ור"מ דאילו לת"ק ור"ש וראב"ש בפ"ק דר"ה נפקא להו כו' וה"נ מרבה התם בפסחים פסח שני כו' עכ"ל כצ"ל דלראב"י ור"מ קאמרינן התם דאתא לחג הסוכות דטעונה לינה אבל לת"ק ור"ש וראב"ש אתא האי קרא לבל תאחר ותשלומין דעצרת נפקא להו מדרבה בר שמואל כדאמר התם וע"כ לינה לא נפקא להו אלא מכל פינות כו':
גמרא א"ר אלעזר א"ר אושעיא מנין כו' כצ"ל:

דף יז:

גמרא מאי לאו אין לה יום טבוח כלל ופרש"י דאם לא הקריבה בי"ט אין לה תשלומין עוד עכ"ל ודוקא בדאפשר להקריב בי"ט אבל בדלא אפשר מודו ב"ה כדקתני בסיפא ומודים שאם חל בשבת כו' א"נ דחד יום טבוח אית להו נמי לב"ה וליכא למימר דלב"ש קאמר הכי דבכמה דוכתי אמרי' וכי טעמא דב"ש אתא לאשמועינן ועוד לב"ש לא שייך למימר תשלומין דבי"ט גופיה אסור להקריב:

תוס' בד"ה דכתיב ופנית בבקר פרש"י בחוש"מ כו' והר"א תירץ דב' עניני לינה הם א' משום י"ט והשניה משום קרבן כו' עכ"ל נראה לפרש דברי הר"א שבא לקיים הנהו דמוכח מינייהו דטעון לינה כל ז' אלא דהיינו משום י"ט אם היה שם בי"ט ראשון והא דמשמע דלינת רגלים אינו אלא יום א' דומיא דבכורים היינו לינת קרבן שלא היה שם בי"ט א' אלא שבא בחוש"מ והביא קרבן ואהא מייתי מירושלמי דגבי ביכורים נמי איכא ב' מיני לינה אבל בתוס' פ"ק דר"ה ובפרק לולב וערבה כתבו דברי הר"א בדרך אחרת ע"ש ולשיטתו שם נמי למאי דלא טעון לינה כל ז' אבל דבריהם דהכא א"א להולמו ע"פ דרך זה דה"ל עיקר חסר מן הספר ועוד ע"ש דבריהם בפנים שונים ממה שכתבו כאן:

בד"ה נפשוט מיניה דחד יום טבוח כו' ימתינו לציבורא עד תרי בשבתא וי"ל כו' עכ"ל ר"ל ימתינו לציבורא עד ב' בשבתא משום דלא לקיים דברי האומרים עצרת אחר השבת ולא תקשי להו דנפשוט ממתני' דחד יום טבוח הוא מדלא תני ימי טבוח די"ל לרבותא נקט ההוא חד יום טבוח אפי' אחר השבת ועוד דהמתני' לא נחית למחשב כמה הן ימי טבוח משא"כ בברייתא דנחית להכי דחשיב ז' ימי פסח וח' ימי חג ויום א' של עצרת ועוד דקתני בברייתא שוב אינו חוגג:

בד"ה אמרה תורה כו' וכדאמרינן בפ"ק דמגילה כו' שכן מצינו בפ"ק דר"ה [דגמרינן לענין נטיעה] מה חדש כו' עכ"ל כצ"ל:

בד"ה מצוה למימני יומי כו' והקשה הר"א ליגמר מיובל כו' וא"כ לא נימא כלל הכא מנין שבוע לקדש ותירץ כו' דאלת"ה ל"ל קרא מדרשה דחג השבועות דמדרשה דרבה בר כו' עכ"ל וכצ"ל ור"ל דליגמר מיובל דמנינן ביה נמי שמיטין ושנים ולא הוה לקדש אלא למנויו של שנים ה"נ הכא נימא אף דמנינן יומי ושבועי דלא מקדשין אלא למנויו של ימים אבל אי יליף מחודש ניחא דהכי ילפינן מיניה מה חודש לכל מנויו אף עצרת לכל מנויו ועיין בתוס' פ"ק דר"ה דמתוך זה דחו פירוש הר"ר משולם ואהא תירצו הכא דלהכי איצטריך חג השבועות דהיינו דרשה דר"א אמר ר' אושעיא שמקדשין בו נמי שבועי לתשלומין דמדרשה דרבה בר שמואל לא נפקא לן אלא לאפוקי מלבן של צדוקים

אבל תשלומין לא נפקא לן מדרבה בר שמואל כקושייתם דליגמר מיובל דלא מקדשין אלא שנים ה"נ לא לקדשו אלא ימים וכמ"ש התוס' לקמן אך ק"ל דאכתי קושייתם במקומה עומדת לת"ק ור"ש דהתם דאיצטריך להו חג השבועות לבל תאחר ולא אתיא להו תשלומין אלא מדרבה בר שמואל כדקאמר התם תקשי להו דליגמר מיובל כו' וי"ל הנהו תנאי נפקא להו תשלומין נמי מדרשה דשמעתין דראב"י וקראתם ובקצרכם וצריכי דראב"י ודרבה בר שמואל כדאמרינן בשמעתין ובפ"ק דר"ה דנפקא להו תשלומין מדרבה בר שמואל אדראב"י דהכא סמיך ודו"ק:

בד"ה ואיצטריך דר' אלעזר ואיצטריך דר' אושעיא כו' ליעבד צריכותא דתני רבה בר שמואל ועל ראב"י וחג השבועות דאר"א א"ר אושעיא ל"ל כו' עכ"ל כצ"ל ר"ל דמשמע להו לכאורה דמההיא דרבה בר שמואל למאי דמסיק דמנינן יומי ושבועי מקדשין נמי יומי ושבועי דהיינו עצרת לכל מנויו והכי איתא בהדיא פ"ק דר"ה והשתא הקשה הר"א הך צריכותא דעביד הכא שפיר מצי למיעבד אהך דתני רבה בר שמואל ואדראב"י ואכתי חג השבועות דאר"א א"ר אושעיא. ל"ל ואהא תירץ דמברייתא דרבה בר שמואל לא נפקא לן אלא לסתור דרשת הצדוקים וכמ"ש לעיל ומיהו בפ"ק דר"ה מפיק תשלומין לעצרת מדרבה בר שמואל והיינו לת"ק ור"ש דאתא כולה קרא לבל תאחר וכמ"ש לעיל וק"ל:

דף יח.

בד"ה וחוש"מ אסור בעשיית כו' וקשה לר"ת כו' אלא כדי שיהיו אוכלין ושותין שיהיו יגעין בתורה והם פוחזים כו' כעין דאורייתא קאמר משום דאסמכוה אקראי דאורייתא אבל ימי האבל ליכא אסמכתא אלא מדברי קבלה כו' לא מסתבר ליה כו' עכ"ל מדברי הרא"ש בפ"ק דמו"ק:

דף יח:

בד"ה קשיא חולין אחולין ולא בעי למימר בחולין עד הפרק קאמר משא"כ במעשר כו' עכ"ל ר"ל הא דקתני במתני' משא"כ במעשר וכ"ש בחולין היינו דסגי עד פרק ב' משא"כ בתרומה דצריך עד פרק ג' כדאיתא פ' כ"ה:

בד"ה כאן באכילה כאן בנגיעה הקשה הר"א מעשר אמעשר נמי לישני הכי כו' עכ"ל וקשה דהא ודאי למאי דס"ד השתא לאסור חולין באכילה ע"כ הא דקתני וחכמים אוסרין במעשר אפילו לנגיעה דאי באכילה אפילו חולין נמי דהא מ"ה קשיא ליה חולין אחולין

דחכמים לא פליגי אלא אמעשר ולקמן נמי קאמר מתני' רבנן היא דשני להו בין חולין למעשר ולפי סברא זו מתני' מני לא כר"מ ולא כרבנן וצ"ע:

בא"ד בנגיעה דמעשר ואכילה דחולין לא פליגי דלכ"ע אין שני עושה שלישי במעשר ואל תתמה כו' עכ"ל כצ"ל:

בד"ה כאן לחולין כאן כו' ותירץ כיון דנטל ידיו לחולין לא פסיל תרומה כו' עכ"ל אין לפרש דר"ל כיון דנתכוין מיהת לחולין מהני גם לתרומה דהא קתני הוחזק לחולין אסור למעשר וכ"ש לתרומה אלא דר"ל דאיכא לפלוגי בין אכילת תרומה ובין פסול תרומה ואין חילוק כלל לתרומה ולמעשר בין לא נתכוון כלל ובין נתכוון רק לחולין ואי הוה איכא לפלוגי בינייהו בהא הוו איצטריכו תרי בבי במתני' שפיר והתוס' דחקו לתרצם לקמן בענין אחר כמו שיבואר בסמוך ודו"ק:

דף יט.

בד"ה נגזור אטו חרדלית כו' והיה קשה למורי מאי קאמר כו' ומשמע דבכל חרדלית מיירי מדלא הוזכר ליה בהדיא גשמים ולפי' ראשון ניחא כו' עכ"ל לכאורה יש להבין דלפי' ראשון ניחא ומתורץ קושיית מורי וזה אינו אבל שבאו לקיים קושיית מורי דלפי' ראשון ניחא דלא הוזכר בהדיא גשמים דמשום קטפרס בכל חרדלית איירי וק"ל:

בד"ה לא כאילו לא טבל למעשר ורבותא דמתני' משום חולין כו' עכ"ל והוא דחוק דהיכי משמע הך רבותא דסתמא קתני כאילו לא טבל דמשמע טפי דלא מהני גם לחולין וכדס"ד מעיקרא:

דף יט:

בד"ה בתחתונה ולא בעליונה כו' ולא קאמר דשאני התם משום מקוה שלם כו' בגיטין דנצוק וקטפרס אינו חיבור כו' אף שני טהור אלמא קטפרס חיבור אלא כו' עכ"ל כצ"ל ועיין בתוס' פ"ב דגיטין:

בא"ד ולא שייך הכא כלל רק לקמן מפרש עכ"ל לקמן בפרק חומר בקודש אההיא דעירוב מקואות כו' ע"ש:

בד"ה בגדי ע"ה מדרס לפרושים כו' אבל ק"ל דתנן התם הנועל בית הבד בפני הבדדין והיו שם כלים טמאים מדרס משמע דמטמא מדרס ובסמוך כו' עכ"ל קושייתם אינה מבוררת לן כפי שפירשוה הרמב"ם והר"ש ברפ"י דטהרות דלאו משום מדרס דע"ה נגעו בה דאיירי דטיהרן אלא שהם יטמאו עצמן בכלים טמאים מדרס אשר שם בין בהיסט

בין במגע ויחזרו ויטמאו הכלי ואהא קאי נמי מלתא דר"י דמשום מגע הכלי הטמא מדרס אין אנו חוששין שע"ה נזהרין בזה אלא שאין ע"ה בקיאין בהיסט גם הר"ש בפ"ק דטהרות הביא דברי התוס' דהכא זולת קושיא זו גם ר"ת בתירוצו לפנינו ולא תירצו כפי שהבינו התוס' שמשום טומאת מדרס ע"ה נגעו בה וכפי פי' רמב"ם ור"ש לא חש לתרצה דלא קשה מהך ולא מידי וההיא [דמובל] נמי לא חש לתרצה די"ל נמי כדלעיל משום חשש אשה דאמרינן דחיישינן שמא נכנס עובד כוכבים או אשה כההיא דתנן גבי גנבים שם ובפי' הר"ש שם בפ"ז דטהרות לשיטת ר"ת ובדברי ר"ת הכא לא מתרצא אלא הך דפרק בנות כותים ולמה לא גזרו עליהן מדרס והיסט כמו שגזרו עליהן מעיינות ודו"ק:

בא"ד ואין לומר משום גופו לא היה חש רק משום בגדיו כו' והקשה לו הר"י דאמר שלהי פרק הנזקין אין כו' עכ"ל כצ"ל:

בא"ד ע"כ היה נראה לפרש דלגבי תרומה כו' וראיה לדבריו מצינו בירושלמי כו' עכ"ל אבל הר"ש בפי' הוכיח מכח קושית רישא לסיפא דמתני' לדברי הירושלמי דצריך לומר נמי משום טומאת אשתו נדה היא וע"ש באורך:

דף כ.

בפרש"י בד"ה מדלא קתני בהו כו' חוליהן בטהרת חולין מדרס לאוכלי חוליהן בטהרת הקודש כו' עכ"ל צ"ע מי הכריחו לפרש דאוכלי חולין בטהרת חולין מאן דכר שמיה וטפי ניחא לגבי קודש גופה קאמר מדלא קתני בהו מעלה בגדי האוכל חולין בטהרת קודש מדרס לאוכל קודש וכן נראה מהתוספות באידך פרקין:

תוס' בד"ה נימא נפסקה לי כו' בכלים הנגמרים בטהרה צריכים כו' משמע דבאשה חבירה כו' כפרש"י כו' עכ"ל כצ"ל הכי מוקמינן לה לקמן באידך פרקין דגמרינהו חבר משום צינורא דע"ה דמשמשי בהדיה קודם שנגמרה ודלמא בעידנא דנגמרה עדיין לחה ומדמייתי עלה הך עובדא דמפה משמע דאיירי נמי באשה חבירה כפרש"י מיהו הך עובדא ע"כ לא איירי משום צינורא דע"ה דהא משום קשרתיה בפה קמטמאה והיא חבירה היתה והיינו דהכא ליכא למיחש להכי דלאו לקודש קאיירי דאפילו לתרומה לא חיישינן לצינורא דע"ה בכלים הנגמרים בטהרה כדלקמן באידך פרקין ע"ש:

בא"ד ומאי אריא ע"ה אפילו בצינורא דחבר כו' עכ"ל ובאידך פרקין תרצו בזה דלק"מ דידים שניות אין להם דררא דטומאה דאורייתא וה"ל מעלות בתרייתא ולא קמייתא עכ"ל:

דף כ:

בד"ה והתניא כו' אלמא אדם כו' ועוד לא היה צריך לאוקמי רישא במטהר לכך כיון שלא הודיעו כו' עכ"ל ר"ל אי היה מיירי בסתומות בפ"ב דע"ג לא הוה צריך לאוקמי רישא במטהר כיון דאיירי בלא הודיעו שהפליג דבהכי מפלגינן התם במתני' לגבי עובד כוכבים אבל הכא ודאי דהוצרך לאוקמי במטהר כיון דאין אדם משמר כו' ואהא כתבו דיש לדחות דהתם נמי אע"ג דלא נחית להכי דאין משמר כו' דאגב דהוצרך לאוקמי הכא במטהר משום דשני לעיל ר"י דאין אדם משמר כו' אוקמא לה נמי התם הכי דאדהכא קסמיך והאי ועוד שכתבו הוא הוכחה לפר"י דהמתרץ לאוקמא בסתומות דהשתא לא איצטריך לאוקמא במטהר די"ל דסיפא קשיא ליה דאי סתומות לא יטמא בהעלמת עין כראיה קמייתא שכתב ר"י וכ"ה בתוספות דע"ג שלא הביאו ראייה לפר"י אלא מסיפא דאי בסתומות איירי לא יטמאו בהעלמת עין אף בהודעה שהפליג וע"ש בתוספות:

בד"ה מ"ש רישא מ"ש סיפא כו' אך בפי' שלפני מצאתי כתוב ופי' לעולם כו' וכ"ת מ"ש רישא כו' וכן פירש מורי דהוה כמו וליטעמיך כו' עכ"ל כל זה סותר הדיבור לעיל שפירשו דמ"ש רישא כו' הוא מדברי המקשה שבא להוכיח דאדם משמר מה שביד חבירו והוא שיטת רש"י ור"י הכא ובפ"ב דע"ג אבל בדיבור זה פירשו דמ"ש רישא כו' הם דברי המתרץ ולו ב' פירושים הא' הוא כמו וכ"ת מ"ש רישא כו' ולפי' שני הוא כמו וליטעמיך מ"ש רישא כו' ודו"ק:

תוס' בד"ה חומר בקודש י"א כו' דרא דטומאה קצת ואפילו קמייתא נמי כו' עכ"ל צ"ל ואפילו בתרייתא נמי דקמייתא הוי דרא דטומאה דאורייתא ואפילו בתרייתא נמי דמיהו הוה קצת דרא דטומאה דרבנן:

בד"ה הנושא את כו' שלא יגע בה עכ"ל. בתרומה גופה אבל בחבית אפילו יגע באוירה אין לחוש דלא הוי נושא אב הטומאה לטמא כלי חרס כדמפרשי ואזיל לדחות פרש"י וכן מ"ש וכי תניא בת"כ כו' התם בנוגע בה נפרש לה נמי דהאי נושא המדרס נוגע בתרומה גופה דהוה אב הטומאה לממני ראשון ושני אע"ג דלא היה אב הטומאה לטמא כלי לגבי אוכלין ומשקין לממני בהו ראשון ושני ולפסול התרומה הוה נושא המדרס אב הטומאה בשלא פירש מן הטומאה וכן לטמא שאר כלים חוץ מכלי חרס ואדם הוה אב הטומאה כמ"ש דאיתא בת"כ בגדים אחרים מנין כו' וכ"ה במסכת זבין ובריש אהלות. עיין שם וק"ל:

דף כא.

בד"ה האונן ומחוסר כפורים כו' כדדייק לקמן גבי כלים הנגמרים כו' עכ"ל כל שכתוב לעיל בדבור זה מובן מפני שהוא בגמרא פסקא דכלים הנגמרים כו' שהוא רישא דהמשנה:

בא"ד אבל בגר לא מצינו לו וכן תנן כו' מטמא הקודש כו' אחר ביאתו מותר בכולו כו' ומההיא דפרישית תירץ הר"ש כו' הא דתניא בפ"ב דביצה כו' עכ"ל בצ"ל ור"ל דבהנהו דמחוסרי כפרה התם קחשיב נמי גר לראב"י ובגר שנתגייר לא מצינו לו טבילה אחר הבאת כפרתו וק"ל:

בא"ד ולא שרי בטומאה דרבנן רק כו' ובאב הטומאה אפילו ע"י הערמה לא עכ"ל היינו למאן דמוקי לה התם בולד הטומאה וכדאיתא בתלמודנו בפ"ב דביצה:

בא"ד ואותה גירסא שפיר מייתי לה בירושלמי גם בפ"ב דביצה כתוב בשיבוש בספרים אמנם כו' עכ"ל ר"ל דאותו גירסא שהיא בירושלמי דתרומות שפיר מייתי לה שם גם בפ"ב דביצה בירושלמי הובאה הך פלוגתא אלא דלא מייתי שפיר אלא בשיבוש הספר וכמ"ש התוס' בר"פ טבול יום דבירושלמי פ"ב דביצה איכא איפכא מתיב מ"ד באב הטומאה למ"ד בולד הטומאה ואותה גירסא משובשת כו' עכ"ל ע"ש:

בא"ד ואילו במחוסר כפרה אמר התם שוחטין וזורקין עליו כו' דהואיל וטהור מעליא הוי כו' עכ"ל אין ראייתם מבוררת וכי מי לא ידעינן דהך טבילה מדרבנן היא דבהדיא קאמרינן לקמן האונן ומחוסר כפורים צריכין טבילה מ"ט כיון דעד האידנא הוו אסירא אצרכינהו רבנן טבילה ומה ראיה הביא ר"י מהתם דא"צ הערב שמש ובר"פ טבול יום מפורשת ראייתו בתוס' וז"ל דבטמא שרץ דבעי הערב שמש איכא למיחש דלמא פשע ולא טבל עד לאורתא אבל מחוסר כפורים דלא בעי הערב שמש למאי ניחוש אפילו בלילה יכול לטבול ולאכול כו' עכ"ל ע"ש והנראה שחסר כאן בתוס' ראיית ר"י ודבריהם הכא אינן אלא דחייה לראייתו דלאו משום דלא בעי הערב שמש ויכול לטבול בלילה הוא אלא דלא חיישינן ליה משום דלא העמידו דבריהם במקום כרת כיון דמדאורייתא טהור מעליא בלא טבילה כלל והוא ברור:

בא"ד ותירץ הר"ש דעשאוהו כטמא מת בז' שלו כו' עכ"ל אע"ג דלמאי דס"ד השתא לא אסיק המקשה אדעתיה אכתי דעשאוהו כטמא מת עד דמשני ליה הכי היינו לגבי כלים הנגמרים ביד חבר בטהרה אבל בכלים הנגמרים ביד ע"ה הוה ידע שפיר לכ"ע דלגבי פרה עשאוהו כטמא מת ומש"ה פריך הא טמא וקאי:

בא"ד אך רש"י לא פירש הכי לקמן אלא פי' עשאוהו כטמא מת בז' שלו לממני ביה ראשון ושני כו' עכ"ל לא ידעתי לכוין דבריהם דגבי עשאוהו כטמא שרץ הוא דקאמרינן לממני ביה ראשון ושני אבל לגבי עשאוהו כטמא מת לא קאמרי הכי אלא לטמא אדם וכפרש"י שם ואיך שיהיה בעו נמי הערב שמש דאל"ה מאי היכרא לצדוקים איכא שהיו אומרים במעורבי שמש נעשית וצ"ע:

בא"ד ובההיא דביצה דאמרינן כלי שנטמא כו' ואקשינן הא בעי הערב שמש היה אומר הר"א כו' עכ"ל כצ"ל קאי אדלעיל דאין להוכיח מההיא דביצה דלא בעי הערב שמש בטומאה דרבנן דאומר הרר"א דבי"ט שחל בע"ש עסקינן כו' וק"ל:

דף כא:

בד"ה אחרונות לקודש ולא לחולין כו' תימה להר"א דמוכח רב מרי כו' ומאי הוכחה היא דלמא לאו כקודש דמו בעלמא כו' עכ"ל כצ"ל נראה דהכי קשיא ליה דמשמע ליה דרב מרי מוכח לה דלכל מילי יהיה כקודש מדהוה כקדש להך מלתא דבגדי אוכלי כו' והתוס' נקטו בדבריהם תחילת הסוגיא וה"ה למאי דמסיק דמסיפא מוכח לה רב מרי דכקודש דמו לכל מילי ואהא קשיא ליה דהא מתני' דהכא ס"ל בכל ה' ראשונות שיהיו כקודש ואפ"ה לא חשיב ליה גבי ה' מעלות אחרונות שיהיו כקודש ודו"ק:

בד"ה כעוביה וכחללה כו' ונראה לר"י דלענין השקה מתניא כו' עכ"ל אין זה תירוץ לקושייתם אלא אההיא דקטפרס שהקשו בפרק אין דורשין בד"ה בתחתונות כו' והביאו זה כאן משום קושיא דר"א שכתבו הכא אך תימה להר"א דסברא הפוכה כו' ולפי דרכם זה נמי כתבו כאן ולעיל דנקט ובאמצעית כו' וק"ל:

בא"ד וכי מוקמינן בגיטין דלמא לענין מקואות ור"י דאמר גוד אחית כו' עכ"ל לא נחתי הכא למומר דר"י דוקא בגוד אחית אית ליה דא"כ מצינן שפיר לאוקמי ההיא דקליפת השום ברוחב שפופרת אף כר"י ומיירי בקרקע שוה וכמ"ש באידך תירוצא ועוד דאיכא למימר דר"י נמי לית ליה רק היכא דשייך גוד אחית כו' משמע מזה דלתירוצם קמא ליכא לפלוגי לר"י בהכי וההיא דקליפת שום ברוחב שפופרת לתירוץ קמא אתיא דוקא כרבנן ולא נקטו בדבריהם גוד אחית אלא משום רבותא דרבנן דאפ"ה לית להו טופח על מנת להטפיח כן נ"ל לפרש דבריהם דהכא מדבריהם בפ"ב דגיטין ע"ש:

בא"ד ואילו טופח ע"מ להטפיח מהני לענין השקה כו' עכ"ל פי' למאי דס"ד מעיקרא וע"ש בגיטין גם מ"ש ועוד ק"ל דגבי טופח כו' מפורש כך דלמאי דס"ד מעיקרא הוי טופח ע"מ להטפיח מהני לענין השקה טפי מלענין מקואות ולדברי המתרץ הסברא הפוכה

דקאמר ולענין מקואות דמהני מיהת בגוד אחית ולענין השקה גרע דאפילו בכה"ג משמע דאינו מועיל מדנקט מקואות וק"ל:

דף כב.

בפרש"י בד"ה הרי אלו טהורין לתרומה ולא חילק כו' עכ"ל לפי מה שהבינו התוס' דהא דקאמר וה"מ בכלי טהור אבל בכלי טמא מגו כו' אף בקודש קמיירי הך דהרי אלו טהורין אבל רש"י ז"ל לא מפרש לה הכי אלא כמו דגזרינן כלים אף בשיש בהם כשפופרת הנוד חוץ מסל וגרגותני משום דחזי ליה ע"ה ויטבול גם בכלי שאין בו כשפופרת ה"נ איכא למגזר לגבי קודש בכלי החיצון טמא משום דחזי ליה ע"ה ויטבול גם בטהור אבל הא דקאמר והנ"מ בכלי טהור כו' קאי אגופא דדינא דהיכא דאין בו כשפופרת הנוד דודאי אסור אף בתרומה משום דלית ביה עירוב מקואות קאמר דה"מ בכלי טהור אבל בכלי טמא כו' דבתרומה לא גזרינן כלל כדמסיק והשתא הא דתנן הרי אלו טהורין דוקא לתרומה כפרש"י והא דקתני במתני' אבל לקודש אף בשניהם טמאים כפרש"י במתני' כנ"ל לדעת רש"י:

בד"ה והא דר' אילא כו' והמטביל כלים לתוכן אינן טהורין לקודש עכ"ל כצ"ל:

תוס' בד"ה אבא שאול אומר כו' והטבילן קאמר בעבר עכ"ל כצ"ל והס"ד ואח"כ מ"ה שלא יהא בונה במה כו' לכך נאמנין ע"ה על שמירתם כו' עכ"ל פי' על שמירת מי חטאת וק"ל:

בד"ה לא מקבלין מנייהו רש"י כו' לפי שחבירים מטהרים כו' ול"נ דפותח בחביתו לא התירו כו' עכ"ל נראה משום דמשמע מפרש"י דבדין הן טהורין ונאמנין ואהא כתבו דל"נ דהא פותח חביתו לא התירו אם לא כו' ואל"ה הוה טמא למפרע מגע הרגל וא"כ הא דאפילו ברגל טהורין אינו בדין:

דף כב:

בד"ה כלום משגיח בך פרש"י כו' ועוד כי מסקינן דמטבלינן להו ואי לצורכן למה כו' עכ"ל נראה שהם ב' קושיות חדא כי מסיק בדשיילינן מנייהו כלי שטף דמטבלינן להו ואם ישמעו לנו להטביל הא ודאי כבר טבלו ע"ה ומה לנו להטביל ועוד אי לצרכן קאמרי ב"ש לטמאו דמשגיח עליך ע"ה ויטבלו למה יטבילו כיון דלא ישמע בכלי חרס וישתמש בו בטומאה גם לא יחיש להטביל כלי שטף וק"ל:

תוס' בד"ה ואטבילה לא מהימני כו' דחיישינן בכלים שלא הציל ע"ה אותו מטומאת אהל ולהכי כו' עכ"ל צ"ע לפי זה מאי קמשני רבא אידי ואידי בכליו כו' ויש ליישב הסוגיא בדוחק ודו"ק:

בד"ה מתוך חומר כו' וצ"ע דנילף מק"ו מה כלים כו' ואומר מורי כו' עכ"ל לא ידענא דקארי להו מאי קארי להו דכי היכא דפשיטא להו בכלים דאין נאמן על טבילתן ונאמן על הזאתן היינו מהא דכי שיילינן מטבילין ולא חייש לטומאת מת הא דומיא דהכי אגופו נמי נאמן כההיא דבנות כותים שטבל ודרס אבגדי חבר דלא חייש לטומאת מת דלא שכיח כמ"ש לעיל ולא קאמר הכא דאין נאמן על הזאתו אלא בא להזות וצ"ע:

בד"ה מקום שנקיי כו' א"כ לפי' זה כו' חלוקין הן בפי' המשנה כו' עכ"ל ולאפוקי לפירוש הערוך דצובעין:

דף כג.

בד"ה לא ישא אדם מי כו' מ"מ לא אחמור מיהא לקודש רק לחטאת עכ"ל ולא ידענא דהכא אמאי לא נימא נמי דומיא דהכי אפילו רבנן דלא בעו כמעשה שהיה מ"מ לא אחמור מיהא לתרומה רק לקודש ואפשר דדוקא בחטאת אמרינן דאחמור טפי אפילו רבנן משום מעשה שהיה דכמה מעלות עשו בפרה:

בד"ה מת תחוב בקרקעיתו של ספינה וכן אמרינן פרק דם חטאת כו' עכ"ל כצ"ל:

בד"ה מטמאין היו את הכהן כו' ונגעו בו ביום ח' שיש לעשותה בטבול יום עכ"ל כצ"ל והס"ד ואח"כ מ"ה עשאוהו כטמא מת בז' כו' דאף לאחר הזאה בעי טבילה כדמפרש כו' עכ"ל כצ"ל:

דף כג:

בד"ה יצא זה שאומרים כו' טומאת מת ושרץ בתוך רחמנא תליא דאתקש כו' אבל השתא עבדינן ק"ו מפכין קטנים כו' כצ"ל:

[**בד"ה** שאם נגע כו' ומיהו הר"י כו'] יראה לפרש דביוה"כ שהיה חותה בשל זהב של ג' קבין ובה היה מכניס הרי דהכלי שהיה חותה היה צריך ג"כ להכניס אבל בכל יום שהיה חותה בשל כסף של ד' קבין ומערה בשל זהב של ג' קבין ובה היה מכניס הרי דלא היה צריך לכל ד' קבין שהיו בשל כסף אלא באותן של זהב שהיה ביוה"כ בה היה צריך הכל להכניס והשתא לא פסיקא ליה בההיא דשל כל יום ומשום ההיא דשל כסף שהיה חותה בה שלא היה צריך לכל ד' קבין אבל לא ידענא מי הכריחו להרכיב דבריהם אתרי

רכשי למימר דלא פסיקא ליה אי מחתה של כסף קדושה או לא דהיינו כדברי הי"מ דהא א"נ קדושה היא לא מצי לאוקמא בשל כל יום משום ההיא דשל כסף שלא היה צריך הכל ואינו מצריך רק הצריך לו ואם נחתי להך מלתא דשל כסף אינה קדושה בהך סברא סגי ליה כדברי הי"מ לקמן ול"ל טעמא דלא צריך הכל וצ"ע:

בא"ד דפלוגתא היא שילהי לולב וערבה וי"א מקדשין ומיהו פ"ק דמנחות כו' אלא לדעת ופלוגתא דאמוראי כו' עכ"ל כצ"ל ור"ל דע"כ לית לן לפרושי כפר"ת דא"כ תקשי להההוא אמורא דסבר מקדשין מהך מתני' דאין מקדשין:

בד"ה והא דרבנן הוא משמע הא לאו הכי הוה כו' עכ"ל פי' דבשמעתין מוכח דבטומאת עצים ולבונה ליכא לספוקי בהו דהוה דאורייתא לקבולי טומאה מדלא קדייק דצירוף דהכא דרבנן רק מהוסיף ולא קדייק ליה מדקתני נמי עצים ולבונה דאי קיבול טומאתן מדרבנן ע"כ צירוף דקתני הכא דרבנן ועוד מדקאמר צירוף דרבנן אלמא דבטומאתן מיהת פשיטא ליה דהוי דאורייתא ודלא כפרש"י פ"ק דפסחים דדייק ליה דהוה דרבנן מדקתני נמי עצים ולבונה דלאו בנות קבולי טומאה נינהו כמ"ש לקמן:

דף כד.

בד"ה מנין לרביעי בקודש שהוא פסול פרש"י כו' ובפ"ק דפסחים כו' אלמא ודאי דרבנן כו' וכן אור"ת כו' עכ"ל פי' דקשה לר"י אמאי דמייתי רש"י ראייה משמעתין דרביעי בקודש דרבנן מדחשיב ליה גבי מעלות דרבנן תקשי ליה הא צירוף כלי הוי דאורייתא לרבי חנין כו' ואפ"ה חשיב ליה במעלות בתרייתא אלא דתירץ ר"י דקרי ליה לצירוף מעלות דרבנן משום דלא משכח ליה בחולין מיהו לקודש ודאי דהוי דאורייתא ה"נ איכא למימר ברביעי בקודש וכן אור"ת לדחות ראיית רש"י דאפי' לר"י ור"ש דאין טומאה עושה כיוצא בה משכחת שפיר ד' בקודש דאורייתא ע"י עצים ולבונה ועיין בתוס' פ"ק דפסחים ופ"ב דחולין:

בפרש"י בד"ה שלישי שפסול בתרומה כו' ומה טבול יום שמותר במעשר אסור בתרומה שני שפסול במעשר אינו דין שיעשה ג' בתרומה עכ"ל כצ"ל והס"ד וכ"ה במסכת סוטה פרק כשם ובפרש"י פ"ק דפסחים אלא דהתם נקט חולין במקום מעשר כפרש"י שם ואח"כ מ"ה בפרש"י אינו דין שיעשה ד' לקודש וא"ת דיו כו' עכ"ל כצ"ל:

גמ' לתרומה דברי רבי ר' יוסי ב"י אומר לפסול כו' כצ"ל והכי מייתינן לברייתא זו לקמן וכ"ה בתוספתא:

תוס' בד"ה בחבורין שנו פרש"י כו' כצ"ל:

דף כד:

בד"ה דתנן כל הפוסל כו' ועי"ל דלרבנן איצטריך התם דפליגי עליה דר' יהושע כו' עכ"ל אע"ג דרבנן דהיינו חכמים דפליגי עליה דר"י לא פליגי ברישא אלא אידים דאין אחת מטמאה חברתה כדקתני וחכ"א ידים שניות הן כו' משמע להו דפליגי נמי אההיא דכל הפוסל כו' מדקאמרי ואין שני עושה שני בחולין:

בא"ד אלא קמתמה כיון שלא מצינו טומאה כהאי גוונא היכי אמרינן ליה הכא עכ"ל וכצ"ל ור"ל ר"א דקאמר התם לר"י אלא שני שני למה הכי קמתמה כיון שלא מצינו בדוכתא אחריתי טומאה בכה"ג דשני עושה שני היכי אמרינן ליה כאן גבי אוכלים טמאים משום דלמא שדי משקין דלית לן למגזר משום הא כיון דלא מצינו בכה"ג וע"ש בחולין פ"ב בתוס':

בא"ד וההיא דהתם כו' ולא לתרומה בחולין שנעשו על טהרת תרומה כצ"ל:

בד"ה לא צריכא כו' ואוכל עמה זית או בצל בתרומה ולהכי כו' עכ"ל כצ"ל וכ"ה בתוספתא ופי' דאוכל עמה זית או בצל של חולין בתרומה עושה כן משא"כ בקודש דאסור לעשות כן ולפי הנוסחא בתוס' לפנינו או בצל של תרומה דמשמע דאוכל הבצל של תרומה עם הקודש א"א להולמו דהיאך יאכל התרומה גופה בידים מסואבות ואם אכלה ג"כ בכוש ודאי דהכל שרי:

בד"ה שביהודה נאמנין כו' א"נ הוה מצינן למימר ביחדו לנסכים נמי וכגון שידוע לנו שחולין הן שיחדן כו' עכ"ל כצ"ל ור"ל שלא קדשן בשעת הגתות אלא שיחד כולן לקדשן לנסכים ושוב כי אקדישה בכל השנה נאמן דא"ל שאימת קודש כו' ודוקא שייחד כולן לנסכים בכל השנה אבל אם לא ייחדן רק ליטול מתוכו נסכים אינו נאמן אלא ע' יום כדלקמן במטהר טבלו ליקח ממנו נסכים כפירוש הר"א שם ודו"ק:

דף כה.

בד"ה אהל זרוק כו' וקשה מאי קאמר כיון דס"ל דשמיה אהל אמאי זרק על פני כו' ואח"כ דמסיק וקאמר ואיבעית אימא גרסינן אלא דכ"ע לא שמיה כו' ותירץ ר"י דלעולם אמת דפליגי באהל זרוק כו' ומייתי סייעתא כו' עכ"ל כצ"ל ור"ל לפי גירסת ספרים שם כמ"ש התוס' שם דבתר והתניא ר' יוסי ב"י כו' גרסינן ואב"א דכ"ע משום אוירא כו' דהשתא ע"כ האי והתניא רבי יוסי ב"י כו' דמייתי לא מתפרש אלא בניחותא ואהא קשיא להו מאי קאמר דאדרבה מהך ברייתא מוכח דאית ליה אהל זרוק לא שמיה אהל דמ"ה זרק על פני המת טמאה וכתבו עוד די"מ דקושטא דמלתא הכי הוא דהאי והתניא לשון

קושיא הוא ואהא כתבו דלפי זה הא דמסיק בספרים דגרסי ואסיק בתר האי והתניא כו' ואיבעית אימא כו' דהשתא ע"כ דל"ג ליה אלא דגרסי' אלא דכ"ע לא שמיה אהל כו' וכ"ה הגירסא בגמרת נזיר לפנינו וחזר בו מתירוצא קמא דהוו פליגי באהל זרוק ומ"ש ותירץ ר"י כו' מקיים גירסת הספרים ואי בעית אימא כו' דהשתא והתניא מתפרש בניחותא דמייתי מסיפא ואם היתה מונחת כו' ודו"ק:

שם בד"ה יתננה לעני כהן פרש"י ויראה כו' לעיני כהן גרסינן וכן גרס רש"י והכי כו' לעיני כהן דר"מ כו' ומאן דגרס לעני כהן שיבוש כו' עכ"ל וכ"כ הרע"ב דגרסינן לעיני כהן וכתב דאית דגרסי לעני כהן ומשום דתרומה מועטת כזו כו' אין רגילים ליתן אותה אלא לעני כהן כו' עכ"ל וכפירוש הרמב"ם שם:

תוס' בד"ה בגלילא שנו שיש להם רוב שמן ומאחרים בבדים מרוב כו' עכ"ל כצ"ל:

דף כה:

בד"ה חבר וע"ה שירשו את אביהן מתנייא פ"ז דדמאי ופרש"י טעם כו' עכ"ל כצ"ל:

דף כו:

בד"ה מנורה לא כתיב בה תמיד כו' והקשה הר"א כו' וי"ל דמ"מ כו' מחמת הנס דולק כל היום כו' עכ"ל דבהא מיתרצן כל הקושיות דתמיד דנרות אכולה נרות קאי ולא על הנר המערבי דלא יסמוך הכתוב המצוה על הנס ועיין ע"ז באורך ברא"ם פ' תצוה:

שם בד"ה שאני שלחן דרחמנא כו' ומיהו הך קרא דמזבח של עץ מתרגם כו' עכ"ל בתוספות דפ' שתי הלחם דבריהם מבוארים יותר דקצרו כאן בדבריהם מלתרץ קושיא השניה וז"ל שם י"ל דהא דכתיב מזבח עץ לאו אמזבח קאי אלא כדמתרגם יונתן פתורא דלקבל מדבחא ואידך לישנא סבר דאפילו לא קאי אשלחן מ"מ מדאפקי' לשלחן בלשון מזבח ש"מ דמזבח נמי בטל צפויו כצפוי השלחן עכ"ל גם מ"ש הכא עוד והרר"א תירץ דלא קשה מידי כדתנן כו' מבואר שם דבא לתרץ גם כן קושיא השניה וז"ל א"נ היינו טעמא דבטל צפויו גבייהו כדמפרש התם כו' מזבח הנחשת דכתיב מזבח אדמה כו' עכ"ל שם והם בעצמם דברי הרר"א דהכא אבל דבריהם בין דהכא בין דהתם אינם מובנים לן בזה דהא לרבנן קשיא להו דהציפוי בטל לאידך לישנא מטעם עץ טעמא דר"א מטעם קרקע דבהא פליגי רבנן עליה דר"א לאידך לישנא וא"כ מאי מייתי מדמפרש לה הכא טעמא דמתניתין מדכתיב מזבח אדמה כו' דהא אליבא דר"א קאמרינן הכי בשמעתין אבל לרבנן בלאו האי טעמא בטל הצפוי והדרן קושיין לדוכתין דהכא בטל הצפוי ובההיא

דשלחן ודולבקי לא בטל הצפוי ונראה ליישב בדוחק דלתירוצם קיימא נמי הך סברא מדאפקיה לשלחן בלשון מזבח ש"מ דבמזבח נמי בטל הצפוי כמ"ש בתוספות דמנחות אלא שהוסיפו בתירוצם בתרא משום דקשיא להו דהאי קרא לא כתיב אלא במזבח הזהב כתרגום יונתן ובמזבח הנחושת אכתי מנלן דלא מצינו ביה דמקרי עץ דלהוי הצפוי בטל לגביה ואהא קאמרי דלא ק"מ כדתנן במתניתין כו' ומפרש טעמא בגמרא דבמזבח נחושת כתיב אדמה דכקרקע דמי לר"א ולמזבח הזהב מקיש ליה ה"נ נימא לרבנן בהיפך דמקשינן מזבח נחושת למזבח הזהב דמקרי עץ כת"י ודו"ק:

בא"ד אך צ"ע האי קרא כו' אי מזבח הזהב אמתים ותו לא עכ"ל פי' דאי במזבח הזהב מתוקם קרא (כתיב) אמתים קומתו כתיב בתורה ותו לא ובהאי קרא כתיב ג' אמות כשיעור קומת מזבח נחושת בתורה אבל קשה אי בעי לכוון המזבח דיחזקאל כשיעור הכתוב בתורה אמאי לא תקשי להו מאורך באיזה מזבח שיהיה דהכא כתיב וארכו שתים אמות ובתורה כתיב בזהב אמה ארכו ובנחושת ה' אמות וצ"ע:

דף כז.

תד"ה מזבח אדמה כו' גבי מזבח אבנים כו' אומר הרר"א דקאי לתרוייהו ולמורי נראה כו' עכ"ל ר"ל דק"ל דהכא מוקמי' קרא מזבח אדמה על מזבח נחושת שהיה בימי משה והתם בזבחים מוקמינן לה על מזבח שהיה בבית עולמים ודרשינן מיניה התם מזבח אדמה שלא יבננו ע"ג כיפין ותירצו דאומר הר"א דמזבח אדמה קאי לתרוייהו בין אמזבח נחושת ובין אמזבח אבנים ולמורי נראה דחדא נינהו דמזבח של משה נחושת היה במקום מזבח אבנים שהיה בבית עולמים וכה"ג כו' וק"ל: